

TOIMINTASUUNNITELMA VUODELLE 2009

*** Näe köyhyys; sen poistaminen on yhteinen asia ***

1. JOHDANTO

EAPN-Fin – Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen verkosto – on avoin köyhyyttä ja syrjäytymistä vastaan toimiville järjestöille, ryhmille ja kansalaisille. Verkosto on perustettu vuonna 1994 ja siihen kuuluu 33 järjestöä tai muuta yhteisöä. Lisäksi sillä on yksityisiä ihmisiä tukijäseninä. EAPN-Fin on Euroopan köyhyyden vastaisen verkoston, European Anti-Poverty Networkin eli EAPN:n jäsen.

Verkosto pyrkii parantamaan köyhyydessä elävien, syrjäytyneiden ja syrjäytymisuhassa olevien asemaa ja edistämään sosiaalisia oikeuksia, perusturvaa, hyvinvointia sekä itsenäistä suoriutumista. Sen tavoitteena on

- tukea köyhyyden ja syrjäytymisen vastaista toimintaa paikallisesti, alueellisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti sekä edistää eri toimijoiden välistä yhteistyötä,
- tuoda esiin köyhien ja syrjäytyneiden oma ääni ja edistää köyhyyttä ja syrjäytymistä kartoittavien selvitysten ja tutkimusten tekoa sekä tiedottaa niistä,
- toimia Suomen ja Euroopan unionin välisen sosiaalipoliittisen keskustelun ja vuorovaikutuksen edistäjänä.

Köyhyyteen sisältyy paljon aineellista ja inhimillistä hätää sekä vieraantumista sosiaalisesta osallisuudesta. Taustalla on myös poliittisia päätöksiä, joissa ei ole tehty riittävää köyhyyteen ja syrjäytymiseen liittyvää riski- ja vaikutusanalyysiä. EAPN-Finiä huolestuttaakin asenteiden ja politiikan koveneminen. Se haluaa toiminnallaan viestittää: *näe köyhyys - sen poistaminen on yhteinen asia*. Kansalaisten sosiaaliset perusoikeudet ja talousmarkkinoiden vapaudet on saatava keskinäiseen tasapainoon.

2. VAIKUTTAMISTYÖN PAINOPISTEET VUONNA 2008

Verkoston vuoden 2009 kaikkea toimintaa läpäisevänä perusteemana on *köyhyyttä ja syrjäytymistä kokevien osallisuus*. Teeman käsittelyn tuloksia ja tuotoksia nostetaan esiin lähivuosien aikana ja erityisesti ottaen huomioon kansallinen ja EU-tason valmistautuminen eurooppalaiseen köyhyyden ja syrjäytymisen vastaiseen vuoteen 2010.

Toimintavuonna 2009 jatketaan edelleen vahvaksi haasteeksi ja vaikuttamisteemaksi muodostunutta työtä *lasten ja lapsiperheiden köyhyyden vähentämiseksi*. Saatuja kokemuksia ja tuotoksia hyödynnetään ja levitetään niin kansallisesti kuin EU-tasollakin.

Lisäksi jatketaan työtä *perusturvarikos*-ajatuksen kehittämiseksi ja esilletuomiseksi. Sosiaali- ja terveyspalvelujen alibudjetoinnit näyttävät jatkuvan, ja valtio ja kunnat ovat

edelleen siirtäneet vastuuta palvelujen järjestämisestä keskenään. Hyvätkään laatusuosituksot eivät toimi, ellei ole kunnollista vastuu- ja seuraamusjärjestelmää tapauksissa joissa ilmenee vakavia laiminlyöntejä. Poliittinen vastuu ei riitä, vaan vastuu on saatava myös konkretisoitumaan ja kansalaisille todellinen oikeus saada heille lakisääteisesti kuuluvat palvelut ja etuudet. Hyvänä esimerkkinä konkreettisista uudistusmalleista on terveydenhuollon tapaan toteutettu sosiaalitakuu. Palvelujen saamiselle voitaisiin uudistuksen laajan käyttöönoton myötä varmistaa tietyt enimmäisajat ja taata niiden toteutumisen palvelujentarvitsijan asuinpaikasta riippumatta.

Köyhyyden ja syrjäytymisen vastaiseen kansalliseen ja eurooppalaiseen keskusteluun ja toimintaan vaikutetaan erityisesti

- osallistamalla aktiivisesti Suomen kansallisen toimintaohjelman (NSR, ent. NAP) päivittämiseen sekä toimeenpanon seurantaan ja arviointiin
- levittämällä kansallisella tasolla tietoa EAPN:n ja EU:n ajankohtaisesta toiminnasta ja sen keskeisistä haasteista
- välittämällä tietoa kansallisesta köyhyys- ja syrjäytymistilanteesta ja sen haasteista EAPN:lle ja sen kautta EU:lle.

EAPN-Finin, kuten koko eurooppalaisenkin verkoston, erityisenä haasteena on pyrkiä huolehtimaan siitä, että köyhyys- ja osallisuusnäkökohdat otetaan EU:n kehittämisessä taloudellisten näkökohtien kanssa tasapainoisesti huomioon. Viimeaikaisessa EU-politiikassa kansalaisten sosiaalisille perusoikeuksille ja muille hyvinvointinäkökohdille on jäänyt usein vain taloudelle alistettu toissijainen painoarvo, vaikka ne komissionkin retoriikassa ovat tasavertainen kärki kolmiossa jonka muina kärkinä ovat talouspolitiikka ja työllisyyspolitiikka.

Kansalliseen ja EU-päätöksentekoon vaikuttamisessa EAPN-Fin pyrkii vahvistamaan vuonna 2009 etenkin köyhyyttä ja syrjäytymistä kokeneitten oman äänen kuulemista ja välittämistä suunnittelun ja päätöksenteon avaintoimijoille sekä verkoston jäsentahojen laajempaa aktivoimista köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseen.

EAPN-Finin ja EAPN:n keskeiset keskustelu- ja vaikuttamishaasteet liittyvät

- köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisen teemavuoden 2010 suunnitteluun ja toteuttamiseen
- köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämisen kansallisiin toimintaohjelmiin (*sosiaalisen suojelun ja osallisuuden avoin koordinaatiomenetelmä*)
- pyrkimykseen saada EU:n sosiaalinen pilari tasapainoon talouskasvun ja työpaikkojen lisäämistavoitteen kanssa (*työllisyys ja Lissabonin strategia*)
- sosiaalisen pilarin merkitykseen EU:n kestävän kehityksen strategiassa
- rakennerahastojen merkitykseen alueiden ja jäsenvaltioiden kehittämiserojen tasaamisessa
- yleishyödyllisten ja muiden hyvinvointipalvelujen aseman turvaamiseen ja vaikuttamistoimintaan näiden poisjättämiseksi palveludirektiivistä
- vähimmäistoimeentulon ja muiden sosiaalisten vähimmäisstandardien luomiseen sekä aktiiviseen osallistamiseen
- PROGRESS-ohjelman rahoitustuen käyttämiseen
- EU:n perussopimuksen ja D-suunnitelman ("demokratia, dialogi ja debatti")

- jatkotyöstämiseen
- EU:n päätöksenteon läpinäkyvyyden ja kansalaisjärjestöjen edustavuuden lisäämiseen
- EU:n sosiaaliseen agendaan.

Tehtävät

- Verkosto osallistuu kansallisen strategiaraportin (NSR, ent. NAP) mukaisen toiminnan päivittämiseen, seurantaan ja arviointiin osana virtaviivaistettua koordinaatiota, ja painottaa köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vastaisen työn tärkeyttä sekä sosiaalisten ja taloudellisten näkökohtien keskinäistä tasapainoa EU-politiikassa.
- Köyhyyttä kokeneitten eurooppalaiseen tapaamiseen liittyvää kansallista suunnittelua ja seurantaa vahvistetaan koko toimintavuoden kestäväksi ja näkyväksi toimintaprosessiksi. Tähän liittyen ja voimavarojen mukaan (1) järjestetään alueellisia kuulemistilaisuuksia köyhyyttä ja syrjäytymistä kokeneille ihmisille ja tuodaan näin ns. toista ääntä mukaan valtakunnalliseen suunnitteluun ja päätöksentekoon, (2) järjestetään seminaareja eduskunnan toimijaryhmien kanssa, (3) osallistutaan YK:n köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisen päivän 17.10. tapahtumiin ja asunnottomien yöhön, (4) osallistutaan sosiaalifoorumin ja muiden tapahtumien järjestämiseen sekä (5) julkistetaan lapsiperheiden köyhyyden, perusturvavajeiden sekä sosiaalisen osallisuuden tai sen puutteen kertomuksia.
- Verkoston jäsenten informoimiseksi ja aktivoimiseksi jatketaan sisäistä tiedotusta ja keskinäistä konsultointia.

3. TOIMINTA TYÖRYHMISSÄ

Verkostolla on neljä työryhmää. Myös muita työryhmiä voidaan toimintakauden aikana perustaa tarpeen ja kiinnostuksen mukaan.

(1) **Kansainvälisten asioiden työryhmä** on suora linkki Euroopan tason kattojärjestön ja EAPN-Finin välillä. Ryhmässä käsitellään EU- ja EAPN-politiikan ajankohtaisia kysymyksiä tavoitteena priorisoida kansallisesti keskeiset toimintahaasteet. Vuonna 2009 työryhmä keskittyy muutamiin olennaisimmiksi koettuihin teemoihin.

(2) **Sosiaalipoliittinen työryhmä** valmistelee EAPN-Finin prioriteetteja erityisesti osana kansallista kansallista strategiaraporttia (NSR) sekä seuraa ja kartoittaa suomalaista köyhyystutkimusta. Työryhmä vastaa myös perusturvarikos-teeman työstämisestä.

(3) **Terveys ja köyhyys -työryhmä** pohtii ja seuraa pitkäaikaissairauksien köyhdyttäviä vaikutuksia, hoidon saatavuutta ja näihin kysymyksiin liittyviä ilmiöitä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kehitystä.

(4) **Lasten ja lapsiperheiden kokeman köyhyyden teemaryhmän** tehtävänä on seurata aihepiirin kansallista tilannetta sekä koordinoita ja aktivoida verkoston jäsentahojen tähän

liittyvää toimintaa.

Läpäisevänä teemana kaikissa työryhmissä käsitellään köyhyyttä ja syrjäytymistä kokevien osallisuutta ja sen vahvistamista. Tämän kautta EAPN-Finin työryhmätyöskentely linkittyy vahvasti 2010-teemavuoden suunnitteluun ja toteuttamiseen.

4. JÄSENTOIMINTA

Verkoston voimavaroina ovat jäsenet, heidän EAPN-yhteistyöhön antamansa taloudellinen ja toiminnallinen panos sekä työskentely omien sidosryhmiensä ja köyhyyttä ja syrjäytymistä kokeneitten kanssa. Verkosto tekee vertaisyhteistyötä mm. sosiaali- ja terveystalouden keskusjärjestöjen, kirkon, tutkijoiden ja oppilaitosten kanssa. Verkoston vahvistamiseksi ja jäsenjärjestöjen aktivoimiseksi mukaan toimintaan EAPN-Finin hallitus ja työryhmät jatkavat sisäistä tiedotusta sekä keskeisten haasteitten priorisoimista. Vaikuttamistoiminta suunnataan sekä kansalliseen että EU-tason kansainväliseen suunnitteluun ja päätöksentekoon.

5. TOIMINTA EUROOPAN VERKOSTOSSA

Suomen verkosto on European Anti-Poverty Networkin (EAPN) jäsen. Jokaisella kansallisella verkostolla on yksi paikka EAPN:n hallituksessa. Lisäksi Suomella on edustajia EAPN:n työryhmissä. Euroopan verkoston kautta saatavan tiedon ja kokemusten välittäminen Suomeen sekä suomalaisten näkemysten välittäminen muualle Eurooppaan ovat keskeinen osa toimintaa. Tämä edellyttää EAPN-Finin lähivuosien visioiden, strategioitten ja toteuttamisprosessien selkiyttämistä verkoston toiminta-ajatuksen pohjalta.

Tehtävät

- Suomen verkosto osallistuu Euroopan verkoston toimintaan yleiskokouksen, hallituksen, työryhmien, verkostokoulutuksen sekä erilaisten seminaarien kuten köyhyyttä kokeneitten tapaamisen (Meeting of people experiencing poverty) kautta.
- Euroopan verkostossa nostetaan aktiivisesti esille Suomen ja Pohjoismaiden kannalta tärkeitä asioita ja tuetaan uusien EU-maiden verkostoja
- Huolehditaan Eurooppa-tason toiminnan tiedonvälityksestä jäsenyhteisöille sekä kansallisten tietojen välittämistä EU-tason toimijoille.
- Tehdään yhteistyötä Pohjoismaiden kanssa (erityisesti Nordic Welfare Platformissa) sekä Baltian maiden uusien verkostojen kanssa.

6. VERKOSTON TOIMINTATAVAT JA TALOUS

Verkosto ei ole rekisteröitynyt. Se toimii Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton (STKL) yhteydessä saaden siltä sihteerij- ja taloushallintopalveluja. Verkoston toiminta rahoitetaan pääosin jäsenmaksuin sekä jäsenten muulla taloudellisella ja toiminnallisella tuella. Eurooppalaisen verkoston laajentumisen ja talousraamin tiukkuuden vuoksi EAPN:n kansallisten verkostojen toivotaan hankkivan yhä enemmän myös esimerkiksi valtiolta saatavaa kansallista rahoitustukea. Verkoston talousarvio vuodelle 2009 on erillisenä liitteenä.